

SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANA

NOTIKUMI, POLITIKA, PĒTĪJUMI

JANVĀRIS – MARTS, 2020

Labklājības ministrija

LATVIJĀ

Latvijas centieni īstenot ANO konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu

Šā gada 11.februārī Latvijas delegācija piedalījās ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejā Ženēvā, kurā informēja par pasākumiem, kas veikti ANO Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu īstenošanai. Komiteja pozitīvi novērtē Latvijas likumdošanas iniciatīvas Konvencijas īstenošanai nozīmīgās jomās, piemēram, grozījumus Krimināllikumā, lai cīnītos ar vardarbību pret sievietēm, kā arī Latvijas centienus starptautiski cīnīties ar cilvēktirdzniecību. Komiteja atzinīgi novērtēja Latvijas iniciatīvas politikas plānošanas dokumentu, programmu un dažādu administratīvu pasākumu īstenošanā. Tāpat Komiteja novērtēja valsts centienus mazināt dzimumu stereotipus izglītībā, iedrošinot meitenes un zēnus dažādot izglītības izvēles un apmācot skolotājus par dzimumu līdztiesības jautājumiem, uzslavēja informatīvās kampaņas, lai iedrošinātu tēvus izmantot paternitātes un bērna kopšanas atvaļinājumus, kā arī paveikto veselības jomā.

Vienlaikus Komiteja savos secinājumos norādīja uz nepieciešamību īstenot vēl mērķtiecīgākus pasākumus dažādās jomās: (1) stiprināt nacionālos mehānismus sieviešu tiesību aizsardzībai, (2) veikt pasākumus, lai pēc iespējas novērstu atšķirības sieviešu un vīriešu atalgojumā un ieņemamajos amatos, (3) veicināt sieviešu dalību politiskajā dzīvē, (4) saglabāt kā valdības prioritāti cīņu ar vardarbību ģimenē, vairāk pievērsties prevencijai, vardarbības cēloņu identificēšanai un atbalsta pasākumu cietušajiem pilnveidošanai, kā arī ieviest obligātās rehabilitācijas programmas varmākām (šobrīd programmas ir brīvprātīgas), (5) pieņemt likumu cīņai ar cilvēktirdzniecību un stiprināt mehānismus, it īpaši uz valsts robežām, lai identificētu sievietes un meitenes – cilvēktirdzniecības upurus – un piedāvātu viņām nepieciešamos atbalsta pasākumus un aizsardzību, (6) atzīt prostitūcijā izmantotās sievietes par upuriem, kā arī (7) nodrošināt izglītību par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem.

Latvijai līdz 2022.gadam Komitejai ir jāiesniedz informācija par paveikto vardarbības ģimenē izskaušanai, cilvēktirdzniecības upuru identificēšanai un aizsardzībai, kā arī meiteņu un sieviešu ar invaliditāti tiesību un interešu aizsardzības jautājumā. Kārtējais ziņojums par Konvencijas normu ieviešanu Latvijai jāiesniedz 2024. gadā.

Komitejas noslēguma secinājumu pilns teksts tiks tulkots un izplatīts latviešu valodā, bet šobrīd ar noslēguma secinājumiem angļu valodā var iepazīties [Komitejas mājas lapā](#). Vienlaikus, lai vēl plašāk informētu sabiedrību par Konvenciju, tās mērķiem un no tās izrietošajiem dokumentiem, ir izveidota informācijas lapa [vikipēdijā](#).

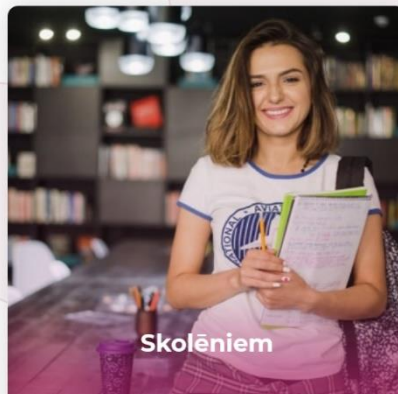
StEaM UP – Latvijas Dzinējspēks

Vēlme strādāt profesijās, kas saistītas ar dabaszinātnēm, matemātiku vai inženierzinātnēm, ir cieši saistīta ar skolēna kompetences līmeni šajos priekšmetos, kā arī ar nedrošību vai pārliecību par savām zināšanām. Ievirze uz noteiktas profesijas izvēli notiek jau skolas vecumā, kad skolotāji un vecāki stiprina un atbalsta zēnu un meiteņu intereses noteiktā jomā. Nereti tas tiek darīts, balstoties uz sabiedrībā iesakņojušiem priekšstatiem par katram dzimumam atbilstošāko profesiju, kas būtiski ietekmē bērna nākotnes profesijas izvēli. Lai mainītu priekšstatus, kā arī censtos ieinteresēt un motivēt apgūt eksaktos priekšmetus, Latvijas Dzelzceļš sadarbībā ar nodibinājumu "Iespējamā misija" ir izveidojuši informācijas platformu [STEaMUP](#), kas ir noderīga gan skolotājiem, gan skolēniem, gan vecākiem par eksakto priekšmetu apgūšanu, pielietošanu ikdienā un arī profesionālajā darbībā. STEaMup ir radīts, lai motivētu bērnus apgūt STEM (*angļu valodā - science, technology, engineering, mathematics*) priekšmetus. Lapā atrodama informācija iepazīstina ar šo priekšmetu būtību, atklājot, kādās profesijās ir nepieciešamas zināšanas šajos priekšmetos, un ka STEM būtībā pavada mūs uz katra soļa.

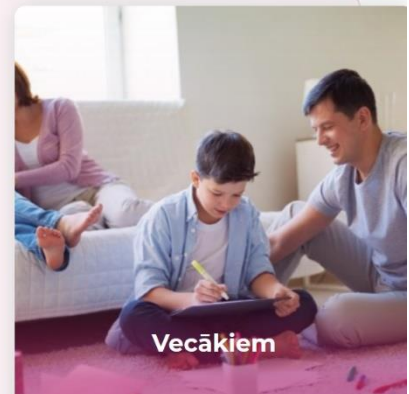
Lapā tiek ievietoti STEM praktiskie uzdevumi skolēniem, piemēklēti pamācoši un iedvesmojoši video, kuri skaidro eksaktos priekšmetus viegli un saprotami. Tāpat ikvienam lapas apmeklētājam ir iespēja atrast sev tuvāko vietu, kur papildus apgūt STEM. Skolotājiem un vecākiem tiek piedāvāti padomi, kā motivēt bērnus mācīties šos priekšmetus un padarīt mācību procesu par interesantu piedzīvojumu.

Skolotājiem

Skolēniem

Vecākiem

Sievietes – sportistes loma sporta vēsturē

8.martā visā pasaulē atzīmē Starptautisko sieviešu dienu. Šajā laikā īpaša uzmanība tiek pievērsta sieviešu lomai sabiedrībā, kā tā ir mainījusies laika gaitā, kas to ir ietekmējis un kādi ir sieviešu sasniegumi dažādās jomās, par kuriem nereti tiek piemirsts vai kuri paliek

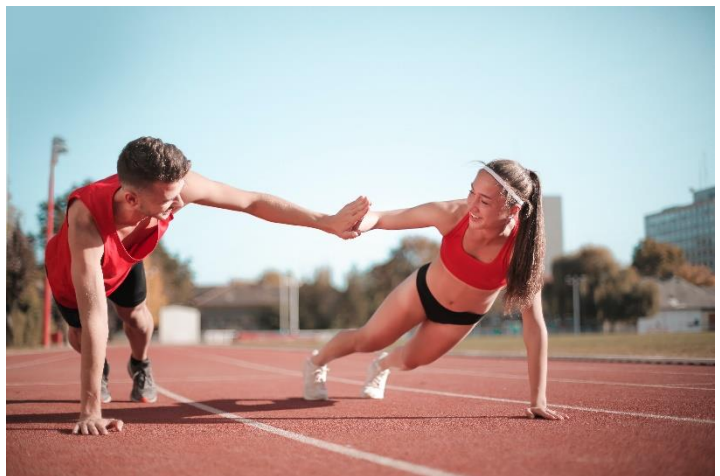
nepamanīti, piemēram, sportā. Interesantus faktus par to, kādas bija sievietes iespējas nodarboties ar profesionālo sportu pirms 100 gadiem un iepazīt aizraujošo sporta vēsturi un daudz citus ievērojamus sporta notikumus pēdējos 100 gados, var lasīt Latvijas Sporta muzeja [grāmatā](#) "Latvijas sporta lepnums 100".

Citāts no grāmatas "Latvijas sporta lepnums 100":

"Kādā 1902. gada decembra pēcpusdienā liepājniekus pārsteidza neparasts skats – sieviete uz slēpēm! Pilsētā ieradusies no Bārtas puses, pēc iepirkšanās atkal uzkāpusi uz slēpēm un izgaisusi vakara krēslā – vācu valodā iznākošā avīzē šī ziņa tika pasniegta kā romantiska sensācija. Vēlāk atkal jauns brīnums: sievietes riteņbraucējas, kuras sākumā izsmēja joku lapās un kuplejās. No Vakareiropas nāca ziņas par sieviešu iesaistīšanos dažādos sporta veidos – peldēšanā, vingrošanā, kriketā, golfā, daiļslidošanā, vieglatlētikā."

[...]

"Spēcīgu impulsu sieviešu sporta attīstībai visā pasaulē deva Starptautiskās Sieviešu sporta federācijas ("Fédération Sportive Féminine Internationale") nodibināšana 1921. gada oktobrī Parīzē. Šī organizācija uzņēmās arī pasaules rekordu reģistrēšanu vieglatlētikā. Laikmeta gars sasniedza arī Latviju. 1921. gadā laikrakstā "Latvju Sports" lasāms ieteikums meitenēm apgūt nenogurdinošas rotaļas un dejas, vingrošanu, peldēšanu, bet 17-20 gadu vecumā jau drīkstot pievērsties vieglatlētikai un ziemas sportam. Drīz sievietes bija 7-10% no kopējā sporta biedrību dalībnieku skaita. Latvijas Sporta biedrībā darbojās sieviešu nodaļa trenera Paula Poļa vadībā. "Union" meitenes trenēja Reinis Viducis un Nikolajs Švedrēvics. Sievietes sportoja arī Latvijas Nacionālajā jaunatnes savienībā, "Marsā", Latvijas Universitātes Akadēmiskajā spora biedrībā u.c. Arī biedrībā "Strādnieku sports un sargs", kuras garīgais iedvesmotājs Rainis pirmās latvju sportistes dēvējis par "sporta lēdijām". (30.-31.lpp)

Mūsdienās sporta pasaulē bieži dzirdam par augstiem sporta sasniegumiem dažādos sporta veidos, kur Latvijas vārdu pasaulē nesušas sievietes. Pēc Latvijas Sporta federāciju padomes sniegtajiem datiem par 2019.gadu - 86 Latvijā atzītās sporta veidu sporta federācijās no 493 valdes locekļiem 92 jeb aptuveni 19% ir sievietes.

Pēc Starptautiskās Olimpiskās komitejas (SOK) aprēķiniem 2020.gada vasaras olimpiskajās spēlēs Tokijā 48,8 procenti dalībnieku būs sievietes, sasniedzot olimpisko spēļu vēsturē augstāko dzimuma līdzsvara rādītāju. Lai to veicinātu, tika izlīdzināts abu dzimumu sportistu īpatsvars BMX un kalnu riteņbraukšanā, kā arī brīvajā cīņā. Savukārt airēšanā, kanoe, šaušanā un svarcelšanā tika tuvinātas dzimumu kvotas. SOK ir izvirzījusi mērķi 2024.gada vasaras olimpiskajās spēlēs Parīzē sarīkot pilnīga dzimumu līdzsvara olimpiskās spēles.

Pirmais sieviešu hakatons Latvijā

6. un 7. martā notika pirmais Sieviešu hakatons Latvijā, kura laikā 50 dalībnieces un dalībnieki centās radīt jaunus, inovatīvus un arī komercializējamus tehnoloģiju risinājumus. Pirmajā hakatonā¹, kas organizēts īpaši sievietēm, mērķis bija sniegt atbalstu dāmām uzņēmējas gaitu uzsākšanai – to palīdzēja paveikt pieredzējuši darbnīcu vadītāji un mentori. Kopumā tika saņemti 136 pieteikumi, no kuriem atlasītas motivētākās dalībnieces.

Noslēgumā savas idejas prezentēja 11 komandas, to starpā arī tādas, kuras izveidotas hakatona norises laikā. Ideju dažādība atspoguļojās arī vērtēšanā – žūrijas mērķis bija izcelt tās idejas, kurām ir ne tikai iedvesmojošs stāsts, bet arī biznesa potenciāls pēc pasākuma.

Īpašā simpātiju balva tika piešķirta komandai "Berry Club", kas akcentēja 3D printēšanas tehnoloģiju risinājumus pasākuma atmiņu veidošanai. Šajā komandā darbojās arī visjaunākā hakatona dalībniiece – vien 12 gadus vecā tehnoloģiju entuziaste Sofija. Trešās vietas ieguvēju – "Science Hero" komandas – mērķis bija izveidot tiešsaistes kvesta spēli, kas interaktīvā veidā mācītu matemātiku, ķīmiju un fiziku bērniem un pusaudžiem. Viņiem būs iespēja trīs mēnešus konsultēties ar "Riga TechGirls" Mentoru programmas ekspertiem.

Otrās vietas ieguvēju komandai "SignMaster" tika piešķirta iespēja piedalīties "Startup Wise Guys" tiešsaistes pirmsakseleratora programmā. Divu dienu laikā komandas dalībnieces izstrādāja papildinātās realitātes lietotni, kuras mērķis ir imersīvā veidā palīdzēt iemācīties ceļazīmes, tādējādi samazinot ceļa negadījumu skaitu.

Sieviešu hakatonā triumfēja komanda "Share", kas izcēlās ar nestandarta risinājumu mantu nomai: kādēļ jāpērk jauns, ja varētu to nomāt no līdzcilvēkiem? Šim nolūkam komanda izstrādāja lietotnes prototipu, kas nākotnē potenciāli varētu kļūt par platformu, kur nomāt dažādas mantas no ģeogrāfiski tuvumā esošiem lietotājiem. Lai nodrošinātu atbilstošu vidi idejas turpmākai attīstībai, "TechHub" kopiena komandai uz trim mēnešiem piešķirusi galdu koprades telpā.

Hakatonu organizēja biedrība "Riga TechGirls" sadarbība ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru un "Accenture Latvia". Atklāšana 6. martā notika ar "NASDAQ Rīga" zvana ceremoniju dzimumu līdztiesībai, kas tika noturēta kopā ar hakatona organizatorēm. Foto un atsauce par šo īpašo ceremoniju tika pārraidīta uz "NASDAQ" sienas Taimskvērā, Ņujorkā.

¹ Hakatons jeb tehnoloģiju maratons ir pasākums, kas ilgst 48 stundas. Tā mērķis ir izveidot jaunas komandas un radīt jaunus tehnoloģiskus risinājumus. Sākotnēji katrs, kuram ir biznesa ideja, prezentē tās pārējiem dalībniekiem. Pēc tam dalībnieki izvēlas, pie kuras idejas attīstīšanas strādāt turpmākās 48 stundas un no nulles veido reālu produkta prototipu. Hakatons ir satikšanās vieta dažāda līmeņa un profesiju pārstāvjiem. Lai tajā piedalītos, nav nepieciešams būt profesionālim, tomēr pasākuma formāts nav domāts tikai studentiem. Hakatons ir savienojums no vārdiem «hack» un «maratons», kur «hack» tiek izmantots izpētes plānošanai, nevis jaunprātīgai datorprogrammas uzlaušanai.

Latvijā atalgojuma atšķirība starp sievietēm un vīriešiem 2018.gadā vidēji sasniedza 14,1% – nedaudz zem Eiropas vidējā rādītāja (15,7%). Toties citās minētajās jomās atšķirības ir daudz lielākas. Tā, piemēram, tikai 5% vīriešu strādā izglītības, veselības un sociālā darba jomās, savukārt zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jeb STEM nozarēs nodarbināti tikai 6% sievietes. Ģimenēs ar bērniem tikai 17% sieviešu ikdienā atrod laiku sportam, kultūras un citām atpūtas aktivitātēm ārpus mājas, kamēr vīriešiem šis rādītājs ir divreiz augstāks – 33%.

Lai aktualizētu šos jautājumus, kampaņa pievērsīsies stereotipiem izglītībā un profesijas izvēlē, darba tirgus piedāvājumam un iespējām, atalgojuma atšķirībām, atbildībai un lomai ģimenē, t. sk. vardarbības jautājumiem, kas nav atraujami no dzimumu līdztiesības tēmas. Kampaņa "Atvērtība ir vērtība" turpināsies visu gadu, iesaistot darba devējus, darba ņēmējus un jauniešus.

EIROPĀ

Eiropas Komisija apstiprina Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.-2025.gadam

5.martā Eiropas Komisija apstiprināja Dzimumu līdztiesības [stratēģiju](#), kura ieskicē Eiropas Komisijas darbu dzimumu līdztiesības jomā un nosaka politikas mērķus un galvenās darbības laika posmam no 2020.–2025. gadam. Tās mērķis ir panākt dzimumu līdztiesību Eiropā, nodrošinot, ka ar dzimumu saistīta vardarbība, diskriminācija dzimuma dēļ un strukturāla vīriešu un sieviešu nelīdztiesība, ir tikai pagātnē sastopamas parādības, ka sievietes un vīrieši, meitenes un zēni var brīvi izvēlēties savu ceļu dzīvē, kur viņiem ir vienlīdzīgas attīstības iespējas.

Stratēģijas īstenošana balstīsies uz divējādu pieeju, proti, tiks veikti mērķtiecīgi pasākumi, lai panāktu dzimumu līdztiesību, kā arī pastiprināti piemērota integrēta pieeja dzimumu līdztiesības nodrošināšanai - iekļaujot dzimuma aspektu visos politikas izstrādes posmos visās (gan iekšējās, gan ārējās) ES politikas jomās. Šo stratēģiju īstenoš, skatot dzimuma aspekta kopā ar citām personu raksturojošām iezīmēm vai identitātēm (invaliditāte, vecums, etniskā piederība, seksuālā orientācija) un to, kā šī mijiedarbība veicina dažādus diskriminācijas paveidus.

Aicinām iepazīties ar [Faktu lapu](#), kurā skaidroti Stratēģijas mērķi un sasniedzamie rezultāti.

Vēl pieejamāka informācija par valstu īstenotajiem pasākumiem vardarbības novēršanai

Eiropas Padome ir izveidojusi informācijas datubāzi [HUDOC-GREVIO](#), kas ļauj piekļūt valstu ziņojumiem, komentāriem un ieteikumiem par Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē novēršanu un apkarošanu ieviešanas gaitu dalībvalstīs. Šis rīks ļauj meklēt informāciju, izmantojot filtrus, kārtojot dokumentus pēc dokumenta valodas, pieņemšanas un publicēšanas datuma, novērtēšanas cikliem, kā arī pēc rakstiem un atslēgvārdiem (vardarbības veidiem, mērķa grupām.)

PASAULĒ

Koronavīruss COVID -19

Kopš februāra beigām Eiropa un pasaule kopumā ir mainījusies. Ikvienam ir jāspēj pielāgoties jaunam dzīvesveidam un apstākļiem koronavīrusa straujās izplatības dēļ. Ir jāmaina sava ikdiena un ikdienas gaitas, darbs no mājām, bērnu izglītošana attālinātā veidā, zaudētas darba vietas, stress un neziņa. Katra cilvēka situācija ir atšķirīga, bet koronavīruss sievietes un vīriešu situāciju izgaismos atšķirīgi.

Veselības aprūpē strādājošie šobrīd vistiešāk saskaras ar koronavīrusu, jo ir jāsniedz palīdzība, darbs ir augsta saslimšanas riska apstākļos un ar lielu darba slodzi. Veselības aprūpē lielākā daļa no nodarbinātajiem ir sievietes. Lielāko daļu māsaiņniecības un aprūpes darbi joprojām un šajā situācijā vēl vairāk, ir sievietes ziņā. Vienlaikus sievietes arī saskaras ar augstu ekonomiskās nedrošības risku un ir pakļautas vardarbības riskam.

Lai arī iepriekšējo lielo epidēmiju pieredze ļauj apzināt stiprās un vājās puses, kuras ir iespējams izmantot, lai rīkotos proaktīvi, taču būtiski ir dati dzimumu griezumā, lai varētu precīzāk saprast, kā attīstās situācija pasaulē un kāda ir pandēmijas ietekme uz sievietes un vīriešu ekonomisko situāciju. [Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts](#) ir pievērsies šai tēmai un tuvākajā laikā sola izveidot atsevišķu sadaļu mājas lapā, iekļaujot informāciju par koronavīrusa pandēmiju no dzimumu līdztiesības perspektīvas.

GLOBĀLĀ KAMPAŅA #WithHer

Lai pievērstu vēl lielāku uzmanību vardarbības pret sievietēm novēršanai, 5.martā tika uzsākta globāla kampaņa, kura tiek īstenota Eiropas Savienībai sadarbojoties ar Apvienoto Nāciju organizāciju. [#WithHer kampaņa](#) ir digitālās iesaistes kampaņa. Kampaņa tiks īstenota gan tiešsaistē, gan bezsaistē ar dažādiem iesaistes elementiem – cilvēku stāstiem, pieredzēm, video un fotogrāfijām.

Dzimumu līdztiesības princips kalnrūpniecībā

Dzimumu līdztiesības integrētās pieejas īstenošana ir viens no priekšnoteikumiem, kas jāiekļauj jebkurā ekonomiskās attīstības procesā – tā teikts Indonēzijas prezidenta 2000.gadā izdotajā rīkojumā. Šodien dzimumu līdztiesības princips ir viens no pamatprincipiem, kas ietverts arī Indonēzijas Nacionālajā plānā 2020.-2024.gadam.

Kā liecina statistikas dati, sievietes veido mazāk nekā 10% no kalnrūpniecības nozarē nodarbinātajiem. Tas radīja bažas par to, ka labumu no šīs nozares sievietes un vīrieši negūst vienlīdzīgi. Sievietes bieži tiek uzskatītas par neaizsargātākām katrā no ieguves attīstības posmiem – no izpētes līdz slēgšanai. Pastāv risks, ka tās varētu tikt izslēgtas no nodarbinātības un konsultāciju procesa stereotipisku priekšstatu par sievietes lomu sabiedrībā dēļ.

Balstoties uz veiktajiem pētījumiem par kalnrūpniecības nozari, tika īstenoti pasākumi, lai iekļautu dzimumu līdztiesības aspektus arī šīs nozares uzņēmumos. Piemēram, nodrošināta vienlīdzīga pieeja pieņemot sievietes un vīriešus darbā, paaugstinot amatā un veidojot karjeru. Dažos uzņēmumos ir pieejami individuālie aizsardzības līdzekļi, kas piemēroti sievietēm, lai būtu ērtāk strādāt. Viens no uzņēmumiem īstenoja dažādības politiku, kas ļāva veidot daudz iekļaujošāku vidi. Arī vīrieši tika iesaistīti dažādās aktivitātes, piemēram, apmācībās par to, lai mazinātu aizspriedumus un novērstu seksuālo aizskaršanu darbavietā. Darbiniekiem vīriešiem tika radīta iespēja izmantot paternitātes atvaļinājumu.

Iesaistot arvien vairāk sievietes kalnrūpniecības nozarē, uzņēmumi novērtē radošo risinājumu un prasmju attīstību, efektīvākas sarunas un komunikāciju, dažos gadījumos pat

mazākas uzturēšanas izmaksas par kalnrūpniecības transportlīdzekļiem, kurus darbina sievietes. Sievietes ir veiksmīgi parādījušas, ka ir tikpat kompetentas un profesionālas šajā nozarē kā vīrieši. Šie veiksmes stāsti kalpo kā iedvesma arī jaunajām sievietēm, lai sievietes izvēlētos strādāt šajā nozarē. Plašāka informācija pieejama [šeit](#).

Šī iniciatīva ir lielisks piemērs tam, ka sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju princips var tikt integrēts jebkurā profesionālajā jomā, arī tad, ja vēsturiski tā veidojusies kā izteikta viena dzimuma pārstāvēta nozare.